

УНИВЕРЗИТЕТ ТРЕБА ДА ДЕЛИ СУДБИНУ ДРУШТВА, АЛИ И ДА ЈЕ МЕЊА

Велика сложеност услова у којима се налази наше друштво у овом тренутку намеће обавезу свим срединама, институцијама и појединцима да допринесу да се олакша и убрза његов развој у позитивном правцу.

Ту констатацију, разуме се, нико не оспорава. За њу је лако наћи и економску и етичку аргументацију. Па и сама логичка је довољна. А ипак, сви знамо да у друштву није тако, да сви не раде највише и најбоље да му помогну у брзом и успешном развоју.

Разлоге због којих се не одвија лако и брзо мобилизација свих друштвених снага за отклањање тешкоћа које имамо, иако је несумњива и општеприхваћена оцена да је та мобилизација нужна, ми нисмо у потпуности установили. То, разуме се, није лак посао, али тежина неког задатка често служи као аргумент што се он не решава, мада ми је ближе да кажем да често служи и као покриће да се таквог задатка нико и не прихвати.

Тешко или лако, пријатно или непријатно, ми треба да знамо које су природе препреке које имамо у кризи у коју смо ушли и које су природе механизми које немамо да бисмо из ње изашли.

По природи ствари се подразумева да део одговорности за тражење и налажење тог одговора припада и науци, посебно Универзитету.

При том, не умањујем могућност тог доприноса других научних и културних институција, других интелектуалаца и других радних људи, пре свега у области материјалне производње. Само наглашававам улогу универзитета чија компетентност, и када је у

Политички актив Универзитета у Нишу; Ниш, септембар 1986. године.

питању анализа садашњости и кад је у питању пројекција будућности, није довољно присутна.

Аргументација да универзитет, па можда и наука у целини, немају на одговарајући начин решена материјална, статусна и кадровска питања на пример, и да им то отежава утицај у друштву, само се делимично може прихватити.

Руку на срце, у периодима које млађе генерације (па ни моја) не памте, када су та питања била најмање решена, универзитет, његова напредна интелигенција, а нарочито комунисти, имали су велики, често пресудан утицај на политичко мишљење и понашање у земљи.

Београдски универзитет (из кога је, уосталом, Нишки универзитет и постао) био је, на пример, носилац најпрогресивнијих друштвених идеја у условима полицијског терора који данас, пола века касније, инспирише стваралаштво и генерација којих се није ни дотакао.

И у послератним годинама, кад није било довољно ни хране, ни угља, ни књига, студентска омладина је била снажан ослонац, а често и носилац духа социјализма, југословенства и оптимизма, у чијем се знаку одвијао живот у тим годинама.

Из овога не треба закључити да материјални и друштвени положај и просперитет универзитета као институције, није неопходно у функцији доприноса друштвеном развоју.

Мир је, уосталом, и већ пола века живимо у слободи и колико-толико и у Европи.

Квалитет доприноса универзитета развоју друштва шири садржај, тиче се свих сфера и свих облика друштвеног живота — од развоја производних снага до организације слободног времена. Зато је решавање неких питања универзитета, као што су материјална, организациона, кадровска, на пример, у функцији оног развоја друштва, који је диктиран темпом мира и општег техничко-технолошког и културног развоја савременог света.

Ту, пре свега, имам у виду материјални положај универзитета који није задовољавајући, али у погледу кога треба тачно рећи како ствари стварно стоје. То јест, и површан увид у стање тих ствари показује да се у погледу свог материјалног положаја разликују универзитети, још више факултети, а често и ОУР-и у оквиру једног факултета. И универзитетска и шира друштвена јавност треба да буду упознати са основама тих разлика.

Већ дуже време присутна је свест да се од рада на универзитету тешко и једва живи. Истовремено, само пре неколико дана могао се на првим страницама штампе прочитати извештај о томе да су на неким факултетима исплаћени највиши лични дохоци у прошлој години. Да ли то значи да неки делови универзитета преузимају полако место банака и спољне трговине. Могуће је да универзитет осцилира између богатства и сиромаштва, али је неопходно да се идентификује природа тих осцилација. Да ли су постојеће разлике резултат различитог индивидуалног и колективног доприноса научном и наставном раду, или су резултат неког другог и ког вануниверзитетског рада, итд.

Да би се успешно решио материјални положај универзитета, не може се у јавности наступати с тако противуречним чињеницама и тако конфузним утисцима — неопходна је објективна и целовита слика о материјалном положају наставе, студената и наставника у свим срединама.

Решавање материјалног положаја делимично ће и готово аутоматски олакшати постојећа самоуправна трансформација универзитета, или како се популарно каже — реформа универзитета. Истина је да је универзитет од рата до данас у стању перманентне реформе, која се никако не окончава и која изгледа да ће вечно трајати. То је делом тако и зато што универзитет сам често дерогира сопствена опредељења, пре него што је и покушао да их озбиљније реализује.

Универзитет није мимоишла склоност коју испољавамо као друштво — да неважећом учине одлуку баш они који су је донели.

Тој опасности је изложен и садашњи програм рационализације мреже и капацитета високог школства у Србији.

С њом, том опасношћу, треба рачунати одмах, да би се реаговало на време. У противном, почеће се све из почетка, али у околностима које ће бити неповољније за друштво, па и за универзитет.

Што се кадровске политике тиче, она би морала да се нађе у функцији образовних и васпитних задатака универзитета.

Пре свега, универзитет треба да да стручњаке из свих области науке и стваралаштва који ће својим радом моћи да унапређују производњу, економију, друштвене односе, да развијају културу и учествују и сами у образовању нових, младих генерација.

Али, пошто стручњаци које припрема универзитет неће радити у било ком друштву, већ у самоуправном и социјалистичком,

онда њихово образовање и васпитање мора бити у функцији разумевања, развијања и унапређивања тога друштва.

Да би у борби за социјализам и самоуправљање млада генерација могла да учествује и да тој борби дâ свој допринос, мора добро да познаје своје друштво и његове противуречности, као и читав савремени свет. Мора да зна које промене у економском и политичком животу друштва доприносе његовом материјалном и духовном развоју, бољем животу у целини, а шта развој успорава, шта представља корак назад, шта је конзервативно и реакционарно.

Зато је и данас значај марксистичког образовања младе генерације и формирање марксистичког погледа на свет исто тако актуелан васпитни и образовни задатак на универзитету, као што је некада био. С тим, што се тај поглед на свет некад стицао тешко и илегално.

Данас, кад постоје сви услови, или бар неупоредиво бољи, за све па и ово образовање и васпитање младе генерације, логично је да се очекује у том погледу и више успеха без обзира на неке нове околности, као што су сложеност нашег садашњег друштва и савременог света уопште. Само, дакле, она кадровска политика на универзитету којом може да се оствари овакво професионално и друштвено образовање, може да има подршку шире заједнице и Савеза комуниста.

Према томе, они који су се на универзитету нашли не због својих способности већ због пропуста друштва, треба са њега и да оду, што представља један од задатака реформе која је у току. Универзитет треба да дели судбину друштва, али и да је мења, поготову ако промене налажу историјски интереси народа.